

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Heinonen, J. (2019) Tekoäly on pian kaikkialla. Kehittyvä elintarvike 30:3, s. 42.

TEKOÄLY ON PIAN KAIKKIALLA

Tekoäly on saanut kielteistä huomiota ja tutkijat, kuten **Stephen Hawking**s, ovat maalailleet uhkakuvia robotisoitujen tietovarantojen mahdollisuudesta kaapata koko ihmiskunta. Ajatus kiehtoo ihmismieltä ja filmitteollisuutta. Nykyisen tietosuojasetuksen mukaisesti jokaisella on oikeus nähdä itsestä koottu tiedosto ja evätä sen käyttö. Tietovarastot ovat analysoitavissa Big Data -ohjelmistoilla, joilla kuluttajan käyttäytyminen voidaan yksilöidä. Omiin tietoihin tutustuminen helpottaisi itse kutakin: teemme päätöksemme 95-prosenttisesti tunteidemme pohjalta. Rationaalinen ajattelu ei ohjaa valintojamme, vaikka taloustiede siihen perustuukin. Moniko meistä valitsee puolison rationaalisesti?

TEKOÄLYLLÄ YRITETÄÄN vaikuttaa ihmisten päätöksiin. Se helpottaa ymmärtämään asiakasta ja yrityksiä kohdentamaan markkinointinsa keskitetysti. Tällä hetkellä tekoälyn suurimmat hyödyntäjät ovat Facebook, Google ja Amazon, mutta melkein kaikki palvelualan yritykset käyttävät rekistereitään tavalla tai toisella. Jos taskussasi on jonkin kaupakortin muovinen kortti, olet kytköksissä tekoälyyn, ja toimintaasi seurataan.

Facebookin ja Googlen algoritmit on valjastettu käyttäjilleen maksimaaliseen netissä roikkumiseen. Oman postauksen tykkäämiset tuottavat joillekin nauhintoa, ja odotuksen jännitys lisää sitä. Riippuvuus on valmis. Sivustojen algoritmit pystyvät aavistamaan seuraavat toimmemme mahdollisesti paremmin kuin me itse, sillä Facebook ja Google seuraavat kaikkea toimintaamme verkossa vertaamalla sitä vastaavanlaisten ihmisten toimintaan.

Neuroverkot matkivat aivojamme, eli ohjelmoivat itsensä käymällä läpi suuria tietomassoja. Oppiessaan profiilinsa se pystyy itsenäisesti analysoimaan uutta materiaalia. Haravoidessaan tietoa neuro-

verkko rakentaa mallia myös kulttuurikäsitysten ja ennakkoluulojen pohjalta.

Tekoälyn vastaus saattaa kuulostaa jopa rasistiselta ja stereotyyppiseltä. Tietyistä ammateista kysyttäessä Google vastaus saattaa olla ”she” tai ”he”, koska saatavilla oleva aineisto ohjaa tekoälyä tähän suuntaan. Tekoäly pystyy tunnistamaan työhakuilmoituksesta ja salapoliisikertomuksesta kirjoittajan sukupuolen ilman ennakkotietoja. Onneksi ihminen pystyy vaikuttamaan algoritmien vinoumiin.

TEKOÄLY HELPOTTAA PÄIVITTÄISIÄ RUTIINEJA JA SÄÄSTÄÄ AIKAA.

HARVA MUISTAA TARKASTI, mitä jääkaapissa on tällä hetkellä, jotta ei tule ostaneeksi jotakin ruokatarviketta liikaa. Tai mitä jauhopusseja löytyy ylähyllyltä, säilykkeitä varastoituna tai viime kesän kerättyjä marjoja.

Tekoäly voidaan valjastaa apuun monin eri tavoin. Ostoksemme löytyvät kauppojen asiakasrekistereistä – leimattuamme asiakaskortteja ostosten aikana – tai omasta pankin tiliotteesta. Kameralla varustettuja jääkaappeja on jo olemassa. Ostoksemme löytyvät jostain rekisteristä, josta tieto on helposti noukittavissa. Siis myös itsemme noukittavissa, omaksi hyödyksemme.

Antaessamme luvan käyttää tietojamme voimme hyödyntää niitä itsekkin. Oma ostoskäyttäytymistä tarkastelemalla saatamme kaivaa esiin todellisen minämme. Huomaamme, mihin tuhlaamme rahat ja mihin sitä kannattaisi sijoittaa. Kysymys kuuluu, haluammeko toimia rationaalisesti vai hetken mieli-johteesta ja tunnepohjalla?

KUVA: VALTTERIKANTANEN

IBM:n Watson big data -ohjelmisto voitti kilpailijansa TV:ssä hyvin valmistuneita ihmisiä vastaan. Watson toimii ainoastaan ohjelmistonsa pohjalta keräten tietoa julkisista lähteistä todella nopeasti. Itse tietoa ei Watson pysty tuottamaan, ja olemassa olevan kanssa se joutuu valitsemaan tietynlaisen logiikan mukaan eri rekistereistä. Voimme pitää päätösvaltamme, sillä mikään ei estä meitä käyttämästä Watsonin tapaisia ohjelmia.

TEKOÄLYSTÄ JA SEN ALGORITMEISTA on hyötyä elintarviketeollisuudessa. Kasvojen tunnistusta ja kaupankäyntiä on jo kokeiltu. Tekoälyllä varustetussa kassajärjestelmässä ostaja voidaan tunnistaa ja laskuttaa ilman, että käytetään maksukortteja tai rahaa. Neuroverkkoa tarkastelemalla tekoäly voi ohjata kylmätuokkuljetukset lyhintä reittiä.

Rationaalisen ajattelun pohjalla on oletus, että kuluttajalla on käytössään kaikki oleellinen tieto. Tekoälyn avulla voimme ohjautua rationaalisesti, unohtamatta tunteellista puoltamme. Big data ja tekoäly eivät ole kauhukuvia – ainoastaan oma suhtautumisemme niihin. Sanana Big Data pelottaa. Jos siitä käytettäisiin nimitystä ”itsestäni koottu tiedosto”, se tuntuisi läheisemmältä. Tekoälykin saataisi kuulostaa mukavammalta, jos sitä kutsuttaisiin ”ihmistä matkivaksi ohjelmaksi”.

Tekoäly on jo täällä. Sitä on jo vaatteissa, kengissä, ruuan säilymisautomaatiikassa, päivittäisissä ostoksissamme ja kaikessa sellaisessa, joka helpottaa päivittäisiä rutiineja ja säästää aikaa. Tekoäly ei saa meistä ylivaltaa, vaan se on valjastettu meitä palvelemaan jo nyt.